

UGSEAD

Uluslararası Güzel Sanatlar Eğitimi Araştırmaları Dergisi
International Journal of Research in Fine Arts Education

<http://ugsead.penpublishing.net>

PENACADEMIC

Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği Geliştirme Çalışması
Pedagogical Art Criticism Competence Perception Scale
Development Study

Mehmet ÖNAL

Milli Eğitim Bakanlığı

Orhan TAŞKESEN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Geliş Tarihi: 04.12.2020

Kabul Tarihi: 17.12.2020

Anahtar kelimeler:

Ortaokul Öğrencileri, Ölçek, Pedagojik Sanat Eleştirisi.

ÖZET

Bu çalışmada, öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısını ortaya koyabilecek bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda eğitime devam eden 210 ortaokul öğrencisi ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde SPSS ve AMOS programları kullanılmıştır. Çalışma .05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için İç tutarlılık Güvenilirliği, (Cronbach Alfa değeri) ve Test-Tekrar Test Güvenilirliği, geçerliğini test etmek için Kapsam Geçerliliği, verilerin faktör yapısına uygunluğunu test etmek için Kasier-Mayer-Olkin ve Bartlett testi, Yapı Geçerliliği için Açıklayıcı Faktör Analizi, Madde Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi testleri, öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği puanları arasındaki farkı ölçmek için İlişkisiz (Bağımsız) Örneklem T-Testi, sınıf düzeylerine göre puanlarını ölçmek için Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) testi, pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ile sanat ilgileri arasındaki ilişkiyi ölçmek için ise Pearson Korelasyon Katsayıları testi uygulanmıştır.

Cronbach Alfa sonucu ölçeğin iç tutarlılığı mükemmel, Test-etkrar Test Güvenilirliği sonucunda iki uygulama arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı olduğu görülmüştür. KMO analizi sonucunda elde edilen değerler faktör analizi için uygun olduğu, faktör analizi sonucunda ulaşılan iki faktörlü yapının doğrulamalı faktör analizi sonucunda bir faktöre düştüğü ve uyum indeksi değerleri kabul edilebilir düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ölçeğin geliştirilme aşamasında bütün analizlerden elde edilen değerlerin 31 maddeden oluşan 1 faktörlü geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geliştirilen ölçek, ortaokul öğrencilerin cinsiyete ve sınıfa göre pedagojik sanat eleştirisi düzeylerinde farklılık olup olmadığına ve pedagojik sanat eleştirisi düzeylerinin belirlenmesine ilişkin çalışmalarda kullanılabilir.

© UGSEAD All rights reserved

Received: 04.12.2020

Accepted: 17.12.2020

Keywords:

Scale, Secondary School, Pedagogical Art Criticism, Perception.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Help people reach the right civilization, education is one the most important. Education makes a great contribution to revealing people's talents and developing these skills. This education wheelart education is of great importance. Known for the important place of art in life in developed and contemporary societies. In order for art and art education to reach the point they deserve in social life in our country, you need the necessary importance of art education in formal education.

The Purpose of The Study

In this study, it is aimed to develop a scale that can reveal the perception of students'

pedagogical art criticism competence. For this purpose, in Turkey's Eastern Anatolia Region who continue their education in a province 115 men (54.8%) and 95 (45.2) with a total of 210 students schoolgirl working group has been created to be.

Method

This research, which aims to develop the Pedagogical Art Criticism Competence Perception Scale, consists of two stages. The first stage of the research is to develop the "Pedagogical Art Criticism Competence Perception Scale", and the second stage is to demonstrate the usability of this scale in practice. The first stage of the study was carried out by using the scanning model, one of the quantitative research methods. In order to demonstrate the usability of the scale in the second stage of the study, the relationship between students' pedagogical art criticism competence perceptions and their interests in arts was investigated by using Artistic Scale (SCQ) developed by PSESAS and Taşkesen (2014). At this stage, Relational Scan model was used.

The analysis of the data in the research was done using SPSS and AMOS programs. The study was tested at 05 significance level.

To perform reliability studies of the scale, Cronbach Alpha value was found within the scope of Internal Consistency Reliability and Test-Retest reliability was calculated using Pearson Correlation Coefficient.

Scope Validity and Construct Validity tests were used to ensure the validity of PSESAS. Kasier-Mayer-Olkin and Bartlett tests, Exploratory Factor Analysis, Item Analysis and Confirmatory Factor Analysis tests for construct validity are unrelated to measure the difference between Pedagogical Art Criticism Perception Scale according to gender of students. (Independent) Sample T-Test, One Factor Variance Analysis (One-Way ANOVA) test to measure their scores according to grade levels, and Pearson Correlation Coefficients test to measure the relationship between pedagogical art criticism perception and art interests. For Item Analysis, the Sub-Upper Group Averages were compared, the Item Total Correlation coefficients were averaged, and item discrimination indices were examined. The Sub-Upper Group Averages were compared, the Item Total Correlation coefficients were averaged, and item discrimination indices were examined.

In the research, Independent Samples T-Test was used to look at the differences of students' gender-related artistic interest and pedagogical art criticism perceptions, and the Single Factor Variance Analysis (One-Way Anova) Test to measure the differences in perceptions of art interest and pedagogical art criticism. In addition, Pearson Correlation Coefficients test was applied to test the correlation between pedagogical art criticism adequacy perception and art interest scores.

Findings

As a result of Cronbach Alpha for internal consistency reliability, the internal consistency of the scale was excellent, and the test-retest reliability showed that the relationship between the two applications was high, positive and significant. It was found that the value obtained as a result of KMO analysis is suitable for Factor Analysis, the two-factor structure reached as a result of Factor Analysis fell on one factor and the fit index values were acceptable. In the study, it was also observed that the mean scores of the students' Pedagogical Art Criticism Competence Perception Scale did not differ according to classes and gender, and there was a low positive and significant relationship between their pedagogical art criticism perception levels and their level of interest in art.

Results

It was concluded that the values obtained from all analyzes were valid and reliable in the development phase of the scale. The developed scale can be used to determine the pedagogical art criticism skill levels of students in secondary schools, high schools and art-related departments, and whether there are differences in pedagogical art criticism levels by gender and age. When needed in these and similar studies, researchers will be able to use the "Pedagogical Art Criticism Competence Perception Scale" (PSEYAÖ) in their scientific studies.

Giriş

Sanat çağdaş toplumlarda hayatın içinde önemli ölçüde yer almaktadır. Ülkemizde de sanatın ve sanat eğitiminin toplumsal yaşamdaki yerinin istenilen seviyeye gelebilmesi için örgün eğitim içinde sanat eğitime gerekli önemin verilmesi gerekmektedir. “Çevresine eleştirel bir gözle bakabilme, buradaki sorunları uygarca tartışabilme, sorunlarla ilgili düzenleme ve tasarım yapabilme birikimine sahip ilk ve ortaöğretim programlarından mezun olmuş öğrenci şüphesiz sanat ve estetik eğitiminde daha başarılı olacaktır” (Kaya, 2010, s.149). Buradan da anlaşıldığı gibi sanat eğitiminin amaçlarından birinin de bireylerin eleştirisi yapabilmelerinin sağlanması olduğudur.

Sanat eleştirisini bir disiplin olarak ele alan Edmund Feldman’ın sınıflandırmasının içerisinde pedagojik (eğitsel) sanat eleştirisi yer almaktadır. Feldman’ın eleştirisi sınıflamasının içerisinde sanat eğitimi için ele alınması gereken en önemli eleştirisi, elbette Pedagojik Eleştiridir. Çünkü bu eleştirisi türü bireylerin sanat eğitiminin amaçladığı bazı davranışların gerçekleştirilmesinde daha sistemli bir yaklaşımı sağlar. Ayrıca bu eleştirisi ile çocukların oyunlaştırılmış bir yöntem ile bilgiyi elde ederek yorumlayabilmesi sağlanır (Mercin ve Alakuş, 2005, s.40-41).

Sanat eserini incelerken Balcı (2013); Karabulut, Karakuzu ve Konca (2010) gibi araştırmacı ve eleştirmenler genelde sanat eleştirisi yöntemleri olarak betimleme, çözümleme, yorumlama ve yargı evrelerini kullanmaktadır.

Bu dört evre sanat yapıtıyla ilgili şu dört temel soruyu araştırır. “Neler görüyorsunuz? (betimleme), Sanatsal elemanlar birlikte nasıl düzenlenmiş? (çözümleme), Sanatçı bize ne söylemek istiyor? (yorumlama), Eser hakkında ne düşünüyorsunuz? Neden? (yargı)” (Karabulut vd. 2010, s. 94).

Alanyazın taraması yapıldığında Türkiye’de güzel sanatlar alanında bazı önemli ölçeklerin yapıldığı görülmektedir. Bunlara Taşkesen (2014) tarafından geliştirilen “Sanat İlgisi Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Öğretmen Adaylarının Kişilik Tipleri ile Sanata Olan İlgileri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi”, Gökdaş ve Öztürk (2017) tarafından geliştirilen “Görsel Sanatlar Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, Dede (2016) tarafından geliştirilen “Öğrencilerin Sanata Karşı Bakış Açılarını Ortaya Koymaya Yönelik Bir Tutum Ölçeği”, Yücetoker (2014) tarafından geliştirilen “Sanat Okuryazarlığı Ölçeğinin Hazırlanması ve Geliştirilmesi” ve benzeri başlıklı ilkökul, ortaokul ve üniversite düzeyinde yapılan araştırmalar örnek olarak gösterilebilir. Günümüz sanat eğitiminde sanat eleştirisinin önemli bir yere sahip olmasına rağmen yapılan araştırmalar sonucunda bir sanat eleştirisi ölçeğinin geliştirilmediği görülmektedir.

Bu çalışmada “Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği”nin geliştirilmesi amacıyla “Ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısının ölçülmesinde kullanılabilecek bir ölçek geliştirilebilir mi?” problem cümlesi olarak belirlenmiş ve bu doğrultuda araştırma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerine yönelik pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısını ortaya koyabilecek bir ölçek geliştirilmesidir.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1) Ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısını ölçmeye yönelik hazırlanacak ölçek güvenilir ve geçerli midir?

2) Ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ile sanat ilgileri arasında ilişki var mıdır?

Yukarıda verilen problem cümlesi kapsamında aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

a) Cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ile sanat ilgileri arasında ilişki var mıdır?

b) Cinsiyet değişkenine göre ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ile sanat ilgileri arasında ilişki var mıdır?

Bu konunun seçilmesinin nedeni, öğrencilere verilen sanat eğitimi içerisinde yer alan sanat eleştirisi konusunun hangi seviyede olduğunun ölçülebilecek olmasıdır. Alanyazın taraması yapıldığında sanat eleştirisi hakkında daha çok sanat eleştirisinin nasıl yapılacağı üzerinde durulduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin sanat eleştirisi becerisinin seviyesini ölçmek mümkün olmamaktadır. Hazırlanacak bu ölçeğin uygulanmasıyla öğrencilerin sanat eleştirisi becerisini ölçme imkânı elde edilebilecek, öğrencilerin bu konudaki seviyeleri belirlenebilecek ve öğrenciler arasında sanat eleştirisi becerisinin farklılık gösterip göstermediğine ilişkin çalışmalar yapılabilecektir. Bu durum sanat eleştirisi konusu işlenirken Görsel Sanatlar Dersi öğretmenlerine yardımcı olacaktır. Bu ve buna benzer çalışmalarda ihtiyaç duyulduğunda araştırmacılar “Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği”ni bilimsel çalışmalarında kullanabileceklerdir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin (PSEYAÖ) geliştirmeyi amaçlayan bu araştırma, iki aşamadan oluşmaktadır. Araştırmanın ilk aşaması “Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği”nin geliştirilmesi, ikinci aşaması ise bu ölçeğin uygulamada kullanılabilirliğini ortaya koyabilmektir. Çalışmanın birinci aşaması nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. “Tarama modelleri; geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 2011).

Çalışmanın ikinci aşamasında ölçeğin kullanılabilirliğini ortaya koyabilmek için PSEYAÖ ile Taşkesen (2014) tarafından geliştirilen Sanat İlgisi Ölçeği (SİÖ) kullanılarak öğrencilerin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algıları ile sanat ilgileri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu aşamada ise İlişkisel Tarama modeli kullanılmıştır. “İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir” (Karasar, 2011).

Evren ve örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2018/2019 eğitim öğretim yılında Erzincan ilinde 5 (n=39), 6 (n=69), 7 (n=56) ve 8. (n=46) sınıflarda öğrenim gören 95'i (% 45.2) kız ve 115'i (% 54.8) erkek olmak üzere toplam 210 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır.

Örneklem Ait Bilgiler

Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır. Belli ölçütleri karşılayan veya belli özelliklere sahip olan bir veya daha fazla özel durumlarda çalışılmak istenildiğinde tercih edilir. Araştırmacı seçilen durumlar bağlamında doğa ve toplum olaylarını ya da olgularını anlamaya ve bunlar arasındaki ilişkileri ölçmeye ve açıklamaya çalışır” (Büyüköztürk ve ark, 2016:91).

Ölçüt örnekleme türü amaçlı örneklemin kapsamı içerisinde yer almaktadır. Büyüköztürk ve arkadaşları (2016:92) bu örnekleme türünü “Ölçüt örnekleme bir çalışmada gözlem birimleri belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulabilir. Bu durumda örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler (nesnelere, olaylar vb.), örnekleme alınır” olarak açıklamışlardır.

Katılımcıların sınıflara göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.
Çalışma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı

Sınıf	Frekans	Yüzde
5	39	18.6
6	69	32.9
7	56	26.7
8	46	21.9
Toplam	210	100

Tablo

1’de öğrencilerin devam etmekte oldukları sınıflara göre dağılımları incelendiğinde; 39’u 5. (% 18.6), 69’u 6. (% 32.9), 56’sı 7. (% 26.7) ve 46’sı 8. (% 21.9) sınıfa devam eden öğrencilerinden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılacak verilerin toplanması için alanyazın taraması yapılmış ve iki ölçme aracı kullanılmıştır. Bunlar; “Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği” ve “Sanat İlgi Ölçeği”dir.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi SPSS ve AMOS programları kullanılarak yapılmıştır. Çalışma ,05 anlamlılık düzeyinde test edilmiştir.

Ölçeğin güvenirlik çalışmalarını yapmak için iç tutarlılık güvenirliği kapsamında Cronbach Alfa değeri bulunmuş ve Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılarak Test-Tekrar Test güvenirliği hesaplanmıştır.

PSEYAÖ’nin geçerliliğini sağlamak için Kapsam Geçerliliği ve Yapı Geçerliliği testleri kullanılmıştır. Yapı Geçerliliği kapsamında faktör analizinin varsayımını sağlamak için KMO, Faktör Analizi, AFA ve DFA yapılmıştır. Madde Analizi için Alt-Üst Grup Ortalamaları karşılaştırılmış, Madde Toplam Korelasyonu katsayılarının ortalaması alınmış, madde ayırt edicilik indekslerine bakılmıştır.

Araştırmada öğrencilerin cinsiyetine bağlı sanat ilgisi ve pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algılarının farklarına bakmak için Bağımsız Örneklem T-Testi, sınıflara göre sanat ilgisi ve pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algılarının farkların ölçmek için ise Tek Faktörlü Varyans Analizi (One- Way Anova) Testi kullanılmıştır. Ayrıca pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ile sanat ilgisi puanları arasındaki korelasyonu test etmek için Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

Ölçek Maddelerinin Hazırlanması

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde öncelikle Sanat eleştirisi konusu üzerine benzer ölçekler, kitaplar ve süreli yayınlara ilişkin alanyazın taraması yapılmış, bu taramalardan yararlanarak pedagojik sanat eleştirisi algısı yeterliliğine ilişkin oluşturulan madde havuzundan eleme yapılarak 42 maddelik taslak ölçek formu oluşturulmuştur. Taslak ölçek formu kapsam geçerliği için Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’den üç öğretim üyesinin ve sekiz alan uzmanı öğretmenlerin görüşlerine sunulmuştur. Alan uzmanları yaptıkları analiz sonucunda her bir maddenin anlaşılabilirliğini ve maddelerin pedagojik sanat eleştirisi ile ilgili ne derece örtüştüğünü değerlendirmişlerdir. Geri bildirimler doğrultusunda madde havuzunda 42 maddelik bir taslak “Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği” oluşturulmuş ve ölçeğin kısaca “PSEYAÖ” şeklinde adlandırılmasına karar verilmiştir. Bu 42 maddelik taslak formun anlaşılabilirliğini test etme adına ortaokulda öğrenime devam eden 210 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama esnasında öğrencilerden gelen geri bildirimlerden bütün maddelerin anlaşılabilir olduğu tespit edilerek taslak ölçeğe bu şekli ile son hali verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

1) Ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısını ölçmeye yönelik hazırlanacak ölçek güvenilir ve geçerli midir?

PSEYAÖ'nin Güvenirliği

PSEYAÖ'nin güvenirliliğini test etmek için iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenirliliği kullanılmıştır. İç tutarlılık analizi için Cronbach Alfa yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 2.

Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği'nin Cronbach Alfa Katsayısı

Ölçek		N	%	Cronbach	Madde Sayısı
				Alfa Katsayısı	
PSEYAÖ	Geçerli	210	100.0	.93	42
	Geçersiz	-	-		
	Taoplam	210	100.0		
Toplam		210	100.0		

Tablo 2'de görüldüğü gibi PSEYAÖ'nin Cronbach Alfa katsayısı .93'tür.

Hesaplanan katsayı için genel kabul en az 0,70 olmasıdır (Dönmez, 2014). Bu durumda PSEYAÖ'nin bütününe ilişkin iç tutarlılığın mükemmel olduğu görülmektedir.

PSEYAÖ'nin Test-tekrar test güvenirlilik katsayısını belirleyebilmek amacıyla ölçek ortaokula devam eden 210 öğrenciden oluşan gruba 2 hafta ara ile uygulanmıştır.

Çalışma grubunun PSEYAÖ Test-Tekrar Test sonuçları Güvenlik Katsayısına İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları hesaplanarak Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.

Ortaokul Öğrencilerinin Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algılarının Test-Tekrar Test Güvenlik Katsayısına İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları

		PSEYAÖ 1	PSEYAÖ 2
PSEYAÖ 1	Pearson Korelasyon	1	.880**
	N	210	210

PSEYAÖ 2	Pearson	.880**	1
	Korelasyon	.000	
	N	210	210

Tablo 3 incelendiğinde yapılan analiz sonucu PSEYAÖ'nin iki uygulaması arasındaki ilişkinin yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı olduğu görülmüştür. [$r(210)=0.880$, $p<.0.5$]

PSEYAÖ'nin Geçerliği

Kapsam Geçerliği

“Kapsam geçerliliğinde ‘test maddeleri ölçülmek istenen davranışı yeterince yansıtıyor mu?’ sorusunun cevabı aranır. Burada her bir maddenin tanımlanmış davranışları ölçmede yeterli veya uygun bir soru olup olmadığına bakılır” (Büyüköztürk ve ark., 2016:117). Karakoç ve Dönmez’e (2014: 42) göre ise “Kapsam geçerliği bir bütün olarak ölçeğin ve ölçekteki her bir maddenin amaca ne derece hizmet ettiği.” PSEYAÖ'nin kapsam geçerliliğinin incelemesi amacıyla uzman görüşüne başvurulmuştur.

Lawshe tarafından geliştirilen kapsam geçerlilik oranları tekniğinde, en az 5 en fazla ise 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır. Her bir madde uzman görüşleri “madde hedeflenen yapıyı ölçüyor”, “madde yapı ile ilişkili ancak gereksiz” ya da “madde hedeflenen yapıyı ölçmez” şeklinde derecelendirilmektedir. Kapsam geçerliğinin yanı sıra benzer şekilde maddenin anlaşılabilirliği, hedef kitleye uygunluğu vb. amacıyla da uzman görüşleri derecelendirilebilir.

Lawshe tekniği olarak bilinen bu yaklaşım 6 aşamadan oluşmaktadır.

- Alan uzmanları grubunun oluşturulması
- Aday ölçek formlarının hazırlanması
- Uzman görüşlerinin elde edilmesi
- Maddelere ilişkin kapsam geçerlik oranlarının elde edilmesi
- Ölçeğe ilişkin kapsam geçerlik indekslerinin elde edilmesi
- Kapsam geçerlik oranları/indeksi ölçütlerine göre nihai formun oluşturulması” (Yurdugül, 2005:

2).

Uzmanların herhangi bir maddeye ilişkin görüşleri toplanarak kapsam geçerlik oranları elde edilir. Kapsam geçerlik oranları (KGO), herhangi bir maddeye ilişkin “Gerekli” görüşünü belirten uzman sayılarının, maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısına oranının 1 eksiği ile elde edilir.

$$KGO = \frac{NG}{N/2} - 1$$

“KGO değerleri negatif ya da 0 değer içeriyorsa böyle maddeler ilk etapta elenen maddelerdir. KGO değerleri pozitif olan maddeler için istatistiksel ölçütler ile anlamlılıkları test edilirler. Elde edilen KGO'ların istatistiksel olarak anlamlılığını test etmek için kapsam geçerlik ölçütleri için ilgili literatürde önceleri birikimli normal dağılımdan yararlanılırken, hesaplama kolaylığı açısından $\alpha=0,05$ anlamlılık düzeyinde KGO'ların minimum değerleri (kapsam geçerlik ölçütleri) Veneziano ve Hooper (1997) tarafından tabloya dönüştürülmüştür. Buna göre, uzman sayısına ilişkin minimum değerler aynı zamanda maddenin istatistiksel anlamlılığını vermektedir” (Yurdugül, 2005: 2). “KGO, -1 (mutlak red) ile +1 (mutlak kabul) arasında bir değere sahiptir. Katılımcıların tamamı ölçekteki herhangi bir maddeyi “Uygun” olarak derecelendirirse o

maddenin KGO değeri 1 olur. Ancak hata payı veya şans eseri olabilme göz önüne alınarak bu değer 0,99 kabul edilmiştir” (Yeşilyurt ve Çapraz, 2018: 255).

Tablo 4.

a=0,05Anlamlılık Düzeyinde KGO'ları İçin Minimum Değerler

Uzman sayısı	Minimum Değer
5	0.99
6	0.99
7	0.99
8	0.78
9	0.75
10	0.62
11	0.59
12	0.56
13	0.54
14	0.51
15	0.49
20	0.42
25	0.37
30	0.33
35	0.31
40	0.29

Lawshe tarafından geliştirilen kapsam geçerlilik oranlarına uygun olarak oluşturulan PSEYAÖ uzman değerlendirme formu, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı ve MEB’de çalışmakta olan 3 öğretim üyesinin ve 8 alan uzmanı öğretmenlerin PSEYAÖ’nin kapsam geçerliliği ve öğrencilerin seviyesine uygunluğu bakımından görüşlerine sunulmuştur.

Tablo 5.

PSEYAÖ Uzman Değerlendirme Formundan Elde Edilen Bulgular

Madde No	Gerekli	Yetersiz	Gereksiz	KGO
M 1	11			0.99
M 2	11			0.99
M 3	11			0.99
M 4	11			0.99
M 5	10		1	0.81
M 6	10		1	0.81
M 7	10		1	0.81
M 8	11			0.99
M 9	10		1	0.81
M 10	10	1		0.81
M 11	11			0.99
M 12	11			0.99
M 13	11			0.99
M 14	10	1		0.81
M 15	11			0.99

M 16	11		0.99
M 17	10	1	0.81
M 18	10	1	0.81
M 19	10	1	0.81
M 20	10	1	0.81
M 21	11		0.99
M 22	11		0.99
M 23	10	1	0.81
M 24	11		0.99
M 25	11		0.99
M 26	11		0.99
M 27	11		0.99
M 28	11		0.99
M 29	9	2	0.63
M 30	10	1	0.81
M 31	9	2	0.63
M 32	9	2	0.63
M 33	10	1	0.81
M 34	11		0.99
M 35	9	2	0.63
M 36	11		0.99
M 37	10	1	0.81
M 38	11		0.99
M 39	10	1	0.81
M 40	10	1	0.81
M 41	10	1	0.81
M 42	9	2	0.63
Uzman Sayısı	11		
Kapsam Geçerlik Ölçütü	0.59		
Kapsam Geçerlik İndeksi	0.63		

Tablo 5’de görüldüğü gibi formda bulunan maddeler 11 uzman tarafından incelenerek 42 maddenin uygunluğu konusunda görüşleri alınmıştır. Kapsam geçerlilik indeksinin 0.59 olan ölçekte KGO’nun 0.63 olduğu için uzman değerlendirme formunda yer alan 42 madde bu şekli ile kalarak ölçek maddeleri taslağı oluşturulmuştur.

Yapı Geçerliği

(1) Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)

PSEYAÖ’nin faktör yapısını incelemek amacıyla açıklayıcı (explanatory) faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi yapılabilmesi için öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi gerekmektedir. “Verilerin faktör analizine uygunluğu Kasier-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testi ile uygulanarak açıklanabilir.” (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014). Verilerin faktör analizi uygulanabilir mi sorusunun cevabını bulmak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Bununla beraber analiz edilecek değişkenler arasında bulunan ilişkilerin sıfırdan farklı ve anlamlı mı olduğunu anlamak için de Bartlett testi yapılmıştır.

KMO Testi ve Barlett Testi sonuçları Tablo 6’te gösterilmiştir.

Tablo 6.

Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeği’nin Faktör Analizine Uygunluğuna İlişkin Veriler

KMO ve Barlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Testi (KMO)		.95
Örneklem Ölçüm Değer yeterliliği		
	Ki-kare	9218,95
	S.d.	861
Bartlett's Test of Sphericity		
	P	,000

* p < .05

Tablo 6 incelendiğinde KMO katsayısının .95 olduğu görülmüştür. Bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi için “mükemmel” (Çokluk ve ark., 2014) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Barlett küresellik testi analiz sonuçları incelendiğinde ki-kare ($X^2_{(861)} = 9218,95; p < .05$) değeri anlamlıdır.

Faktör Analizi

Tablo 7.

Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçek Maddelerinin ve Faktörlerin Varyansı Açıklama Oranları

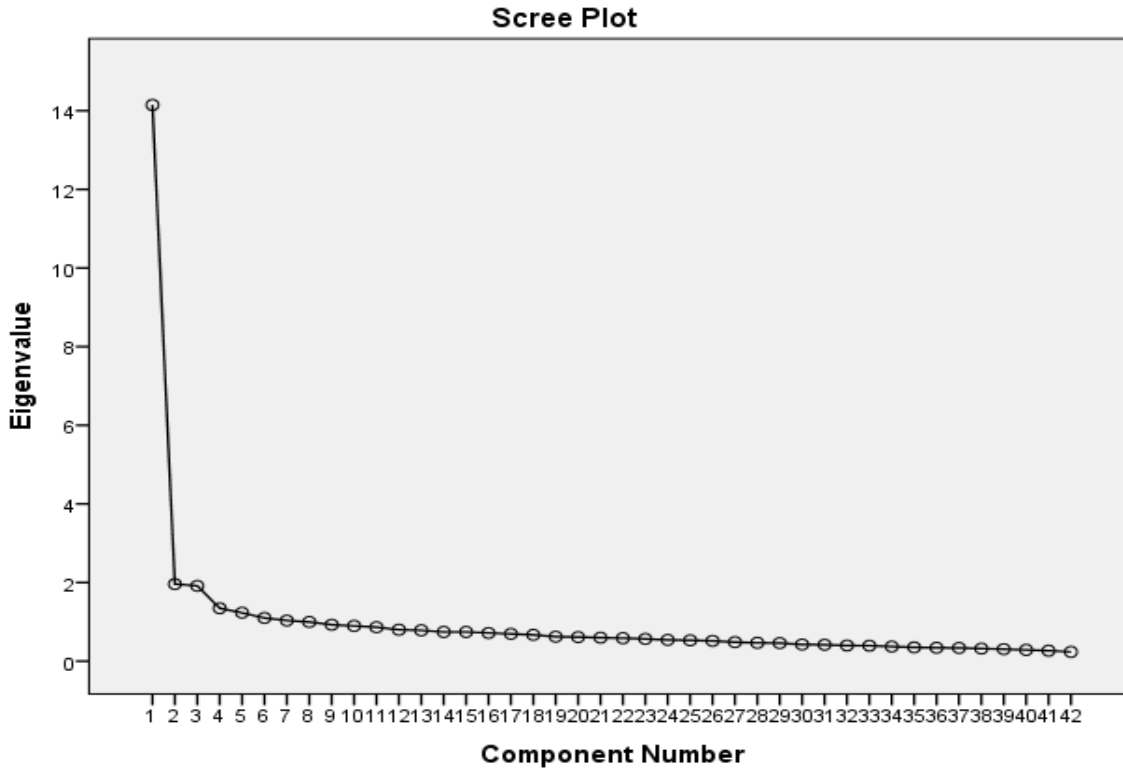
Başlangıç Özdeğerleri		Yüklerin Kareler Toplamı			Varimax Döndürme Sonrası				
Temel Bileşenler	Toplam	Açıklanan Varyansın %	Yığılmış %	Toplam	Açıklanan Varyansın %	Yığılmış %	Toplam	Açıklanan Varyansın %	Yığılmış %
1	14,14	33,68	33,68	14,41	33,68	33,68	5,30	12,62	12,62
2	1,96	4,67	38,35	1,96	4,67	38,35	4,06	9,67	22,30
3	1,91	4,55	42,91	1,91	4,55	42,91	3,92	9,34	31,64
4	1,34	3,20	46,12	1,34	3,20	46,12	3,38	8,05	39,70
5	1,23	2,93	49,05	1,23	2,93	49,05	2,43	5,78	45,48
6	1,09	2,61	51,66	1,09	2,66	51,66	2,29	5,47	50,95
7	1,03	2,46	54,13	1,03	2,46	54,13	1,33	3,17	54,13

Tablo 7’de görüldüğü gibi 7 faktöre dağılan 42 maddelik Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Algısı Ölçeğinin faktör analizi sonrası toplam varyansın % 54’ini açıklayan özdeğeri 5.00’üzerinde bulunan 7 faktörlü bir yapı oluşmuştur.

Faktör sayısının belirlenmesinde kullanılan bir diğer yöntem de Scree-Plot’tur. Maddeler arasında bulunan ilişkinin ortaya çıkarılabilecek faktör sayısını belirleyebilmek amacıyla Scree-Plot grafiği, öz değer ve varyans yüzdeleri kullanılmıştır.

Öz değer ve varyans yüzdelerinin şekil ve yamaç birikinti grafiği aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1. PSEYAÖ’nin Yamaç-Birikinti Grafiği

Yamaç-birikinti grafiğine bakıldığında, yüksek ivmeli düşüşün ikinci noktadan itibaren azalmaya başladığı anlaşılmaktadır. Elde edilen veriler doğrultusunda taslak ölçeğin 2 faktörle ifade edilebileceği görülmektedir.

Ölçekteki 42 maddenin 7 faktörden 2 faktöre göre nasıl gruplandırılabilirliğini tespit edebilmek için faktör analizi döndürülmüş temel bileşenler analizi yapılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda maddelerinin 2 faktör altında toplandığı görülmüştür. 1. faktörde 25, 2. Faktörde 17 madde vardır. Faktör yük değerleri; 1. faktör .432 ile .739, 2. faktör ise .347 ile .673 arasında değişmektedir

Madde Analizi

(1) Madde-Toplam Puan Korelasyonu Katsayılarının Ortalaması

“Madde-toplam puan korelasyonu, test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklar. Madde-toplam puan korelasyonunun pozitif ve yüksek olması, maddelerin benzer davranışları örneklediğini gösterir ve testin iç tutarlılığının yüksek olduğunu gösterir” (Büyüköztürk, 2015: 183).

Her maddeye yönelik madde-toplam korelasyonu ve faktör yükleri Tablo 8’de gösterilmiştir.

Madde Silinirse Ölçeğin Ortalaması	Madde Silinirse Ölçeğin Varyansı	Düzeltilmiş Madde- ToplamPuan Korelasyonu	Madde Silinirse Ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı
---	---	--	--

Tablo 8.

Her Maddeye İlişkin Faktör Yükleri ve Madde Toplam Korelasyonu

M 1	149,3048	738,653	,387	,937
M 2	149,0000	734,010	,454	,936
M 3	149,8667	736,786	,328	,937
M 4	149,3571	734,747	,370	,937
M 5	149,1238	729,927	,446	,936
M 6	149,2571	725,867	,520	,936
M 7	150,0571	729,863	,438	,936
M 8	149,9524	729,615	,424	,936
M 9	149,6476	729,339	,442	,936
M 10	148,8333	728,379	,511	,936
M 11	149,6857	725,451	,519	,936
M 12	149,1095	727,782	,480	,936
M 13	148,8762	736,119	,401	,937
M 14	149,0810	733,147	,433	,936
M 15	148,4857	735,648	,495	,936
M 16	148,6905	735,889	,464	,936
M 17	148,8571	732,506	,510	,936
M 18	148,5381	731,293	,536	,936
M 19	149,4952	728,663	,490	,936
M 20	149,1810	725,833	,531	,936
M 21	148,4857	733,736	,497	,936
M 22	149,4190	724,637	,535	,935
M 23	149,7381	719,859	,632	,935
M 24	149,4429	718,879	,578	,935
M 25	149,3143	726,169	,554	,935
M 26	149,2571	726,441	,515	,936
M 27	149,2143	723,222	,582	,935
M 28	149,4714	726,337	,494	,936
M 29	149,7714	728,244	,450	,936
M 30	149,2571	725,292	,546	,935
M 31	149,5000	723,945	,564	,935
M 32	148,9952	725,928	,574	,935
M 33	149,4286	725,490	,547	,935
M 34	149,2333	723,606	,566	,935
M 35	149,4952	725,007	,524	,936
M 36	149,4571	723,139	,564	,935
M 37	149,4762	737,236	,332	,937
M 38	149,0381	733,539	,444	,936
M 39	149,5048	719,208	,609	,935
M 40	149,7048	725,262	,531	,936
M 41	149,1952	721,469	,609	,935
M 42	149,2714	728,869	,491	,936

Tablo 8 incelendiğinde PSEAYÖ’de en yüksek faktör yüküne sahip olan madde, 23 (.632), en düşük faktör yüküne sahip madde 3 (.328) dür. Madde-toplam korelasyonuna göre maddelerin her birinin iyi derecede ayırt ettiği söylenebilir.

“Genel olarak, madde-toplam korelasyonu .30 ve daha yüksek olan maddelerin bireylerin iyi derecede ayırt ettiği, .20-.30 arasında kalan maddelerin zorunlu görülmesi durumunda teste alınabileceği veya maddenin düzeltilmesi gerektiği, .20’den daha düşük maddelerin ise teste alınmaması gerektiği söylenebilir” (Büyüköztürk, 2015).

(2) Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi

Madde analizi kapsamında başvuru bir başka yol, testin toplam puanlarına göre oluşturulan alt % 27 ve üst % 27'lik grupların madde ortalama puanları arasındaki farkların ilişkisiz t-testi kullanılarak sınanmasıdır. Gruplar arasında istenilen yönde gözlenen farkların anlamlı çıkması, testin iç tutarlılığının bir göstergesi olarak değerlendirilir. Analiz sonuçları, maddelerin bireyleri ölçülen davranış bakımından ne derece ayırt ettiğini gösterir” (Büyüköztürk, 2015: 183). PSEYAÖ'ne alt-üst grup ortalamalarının farkına dayanan madde analizi tekniği uygulanmıştır. 210 kişiden oluşan grubun ilk % 27'lik bölümü (57 kişi) üst grup olarak, son % 27'lik bölümü (57 kişi) ise alt grup olarak oluşturulmuştur. Ölçekten elde edilen puanların dağılımına göre alt-üst % 27'lik iki grubun ilişkisiz gruplara yönelik t-testi ile öğrencilerin puanları arasında bulunan farkın anlamlılık düzeyi hesaplanmıştır. Analizden sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9.

Çalışma Grubundaki Öğrencilerin PSEYAÖ Puanlarına İlişkin Alt-üst Grup Ortalamaları İçin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	Sd	t	p
1	57	185.15	11.4	112	25.10	,000*
2	57	118.28	16.4			

* p < .05

Üst ve alt grupların PSEYAÖ puanlarına ilişkin yapılan ilişkisiz (Bağımsız) Örneklem t-testi sonuçları Tablo 9'da gösterilmiştir. Yapılan analiz sonucunda üst ve alt grup öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algılarının anlamlı ölçüde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır ($t_{112} : 25,105$ p < .05).

Doğrulayıcı Faktör Analizi

“Doğrulayıcı faktör analizi özellikle gizil değişkenler (faktörler) ve gözlenen ölçümler arasındaki ilişkilerin ölçüm modelleriyle ilgilenen Yapısal Eşitlik Modelinin (YEM) bir türüdür” (Çelik ve Yılmaz, 2013:43). “DFA ölçme modellerinin geliştirilmesinde sık kullanılan ve önemli kolaylıklar sağlayan bir analiz yöntemidir. Bu yöntem, önceden oluşturulan bir model aracılığıyla gözlenen değişkenlerden yola çıkarak gizil değişken (faktör) oluşturmaya yönelik bir işlemdir. Genellikle ölçek geliştirme ve geçerlilik analizlerinde kullanılmakta veya önceden belirlenmiş bir yapının doğrulanmasını amaçlamaktadır” (Yaşlıoğlu, 2017:78).

Kuramsal temelde oluşturulan 42 maddeden oluşan 2 faktörlü yapı elde edildikten sonra Açıklayıcı (Explanatory) Faktör Analizi sonuçları temel alınarak ölçeğin 2 boyutlu yapıya ait model DFA ile test edilmiştir. Elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olmadığı gözlenmiştir. Bu nedenle uyum indekslerini olumsuz etkileyen faktör yüklerine sahip maddeler ölçekten çıkarılmış ve faktör sayısı 1'e düşürülmüştür. Bu faktör ve madde sayısında yapılan değişiklikten sonra yapılan DFA sonucunda elde edilen uyum indeksleri İyilik Uyum İndeksi (GFI), düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi CFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) ve Standardize Edilmiş Hataların Ortalama Karekökü (S-RMR) incelenmiş ve sonuçlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10.

DFA'nin Uyum İndekslerine Ait İstatistikleri

Uyum İndeksleri	Uyum Olmayan Değerler	İyi Uyum Değerleri	Kabul Edilebilir Uyum Değerleri	Hesaplanan uyum Değerleri	Sonuç
Ki-kare (p)				570.29	
				168	
Ki-Kare (χ^2)					
Ki-Kare χ^2/df		$0 \leq \chi^2 / df \leq 2$	$\chi^2 / df \leq 5$	3.39	Kabul edilebilir uyum
CFI	0	$0,95 \leq / \leq 1,00$	$\geq 0,90$.87	Zayıf uyum
GFI	0	$0,95 \leq / \leq 1,00$	$\geq 0,90$.85	Zayıf uyum
AGFI	0	$0,95 \leq / \leq 1,00$	$\geq 0,90$.83	Zayıf uyum
NFI	0	$0,95 \leq / \leq 1,00$	$\geq 0,90$.81	Zayıf uyum
NNFI	0	$0,95 \leq / \leq 1,00$	$\geq 0,90$.90	Kabul edilebilir uyum
RMSEA	1	$0,00 \leq / \leq 0,05$	$\leq 0,08$.059	İyi uyum
SRMR	1	$0,00 \leq / \leq 0,05$	$\leq 0,08$.065	İyi uyum

Yapılan analiz sonucu Ki-kare değerinin ($\chi^2=570.29$, $N=171$, $sd=168$, $\chi^2 /$ Serbestlik derecesi oranı $=3.39$, $p=0.00$) kabul edilebilir düzeyde anlamlı olduğu gözlemlenmiştir. Uyum İndeksi değerlerinin ise $RMSEA=.059$, $GFI=.85$, $CFI=.87$, $AGFI=.83$, $NFI=.81$, $NNFI=.90$ ve $S-RMR=.065$ olarak bulunmuştur. Hu ve Bentler'e (1988) göre "bir modelin iyi uyum göstermesi için $RMSEA$ değerinin .06'dan küçük olması gerekmekte ancak bu değer .08'e kadar çıkması da kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır" Modelin $RMSEA$ analiz sonucu 0.59 olarak bulunmuştur.

Hu ve Bentler'e (1988) göre "bir modelin iyi uyum göstermesi için $RMSEA$ değerinin .06'dan küçük olması gerekmekte ancak bu değer .08'e kadar çıkması da kabul edilebilir sınırlar içerisinde yer almaktadır" Modelin $RMSEA$ analiz sonucu 0.59 olarak bulunmuştur. " $RMSEA$ değerinin 0.05'ten küçük olması mükemmel uyumu, 0.08'den küçük olması ise iyi bir uyuma işaret eder" (Çokluk ve ark., 2014). Analiz sonucu $RMSEA$ 'nın iyi uyuma karşılık geldiği görülmüştür. "Bu indeks 0 ile 1 arasında değer almaktadır. GFI ve $AGFI$ 'nin aksine $RMSEA$ 'nın 0 olması mükemmel uyuma işaret eder" (Brown, 2006, Thompson, 2004 Aktaran Çokluk ve ark.,2010, 269).

" GFI ve $AGFI$ indeksleri 0 ile 1 arasında değişir." (Çokluk ve ark., 2010, 269). Modele ait GFI ve $AGFI$ uyum indeksleri incelendiğinde, GFI 'nin 0,85, $AGFI$ 'nin ise 0,83 olduğu görülmektedir. " GFI ve $AGFI$ indekslerinin 0,95'in üzerinde olması mükemmel uyuma, 0,90'ın üzerinde olması ise iyi uyuma karşılık gelmektedir" (Çokluk ve ark., 2010, 312). Bu çerçevede, yapılan analiz için GFI ve $AGFI$ değerlerinin zayıf uyuma karşılık geldiği görülmektedir.

" RMR ve $S-RMR$ değerleri 0 ile 1 arasında değişir ve değer 0'a eşit olması mükemmel uyuma işaret eder" (Çokluk ve ark., 2010, 269). $S-RMR$ uyum indeksinin .065 olduğu görülmektedir. " RMR ve $SRMR$ indekslerinin 0,05'in altında olması mükemmel uyuma, 0,08' in altında olması ise iyi uyuma ve 0,10'un altında olması ise zayıf uyuma karşılık gelmektedir" (Çokluk ve ark., 2010, 312). Yapılan analiz sonucunda $S-RMR$ değerinin iyi uyuma karşılık geldiği söylenebilir.

CFI uyum indeksi incelendiğinde .87 değerine sahip olduğu görülmektedir. CFI 0 ile 1 arasında bir değer verir. Değerin 1'e yaklaşması iyi uyuma, 0'a yaklaşması ise uyumsuzluğuna karşılık gelir" (Çokluk ve ark., 2010, 270). Yapılan analiz sonucunda CFI değerinin zayıf uyuma karşılık geldiği söylenebilir.

Son olarak yapılan analizde NFI ve $NNFI$ uyum indeksleri incelendiğinde, NFI 'nin .81, $NNFI$ 'nin .90 değerine sahip oldukları görülmektedir. " CFI 'ya benzer biçimde NFI ve $NNFI$ değerleri 0 ile 1 arasında

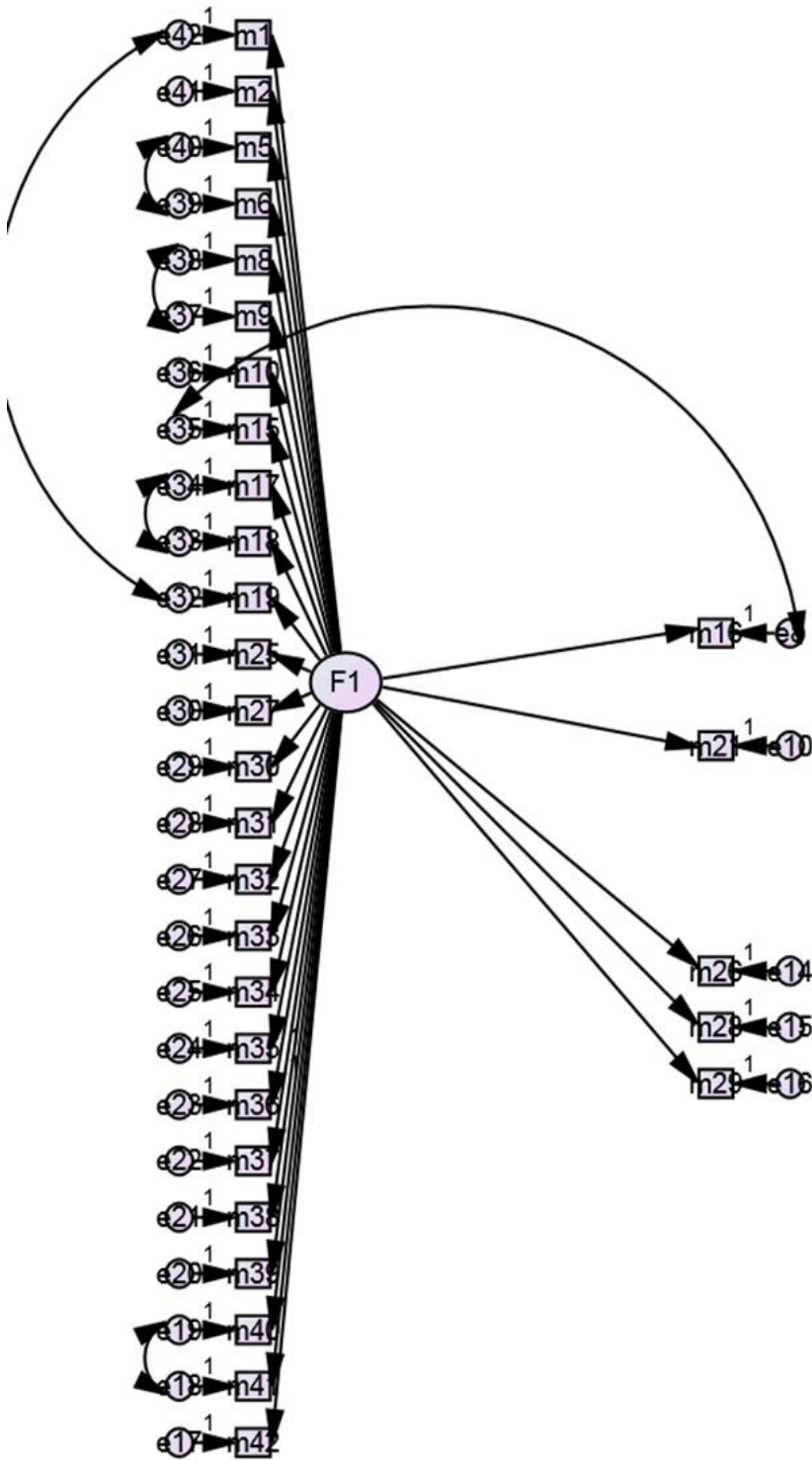
değişir. Değerin 1'e yaklaşması iyi uyuma, 0' a yaklaşması ise uyumsuzluğuna karşılık gelir” (Sümer 2000, Tabachnick ve Fidell'den aktaran Çokluk ve ark., 2010, 270). Bu çerçevede, yapılan analiz için NNFI değerinin iyi uyuma sahip olduğu, NFI değerinin ise zayıf uyuma sahip oldukları görülmektedir.

PSEYAÖ çalışmasında elde edilen uyum indekslerine benzer şekilde Yılmaz'ın (2004:87) yaptığı “Lisrel ile Yapısal Eşitlik Modelleri: Tüketici Şikayetlerine Uygulanması” adlı çalışmada elde edilen uyum indeksleri; RMSEA 0.89, NFI 0.81, NNFI 0.84, CFI 0.87, GFI 0.88, AGFI 0.83 ve Yalçınkaya' nın (2016:121) yaptığı “Ortaokul Öğrencilerinin Cebir Öğrenme Alanına Yönelik Tutumları (Ölçek Geliştirme Çalışması)” adlı çalışmada elde edilen uyum indeksleri; RMSEA 0.05, NFI 0.95, NNFI 0.97, CFI 0.98, GFI 0.88, AGFI 0.86 bu uyum indekslerinde de PSEYAÖ çalışmasında elde edilen uyum indekslerine benzer şekilde sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir.

Bu uyum indeksi değerlerinden hareketle model ve gözlenen veri arasında uyum olduğu ve önerilen modelin makul düzeyde uyum gösterdiği bulgulanmıştır. Modele ilişkin Path Diyagramı ve Faktör Yükleri şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2'deki DFA sonucu elde edilen uyum indekslerine göre ölçeğin 1 boyutlu, 31 maddelik son haline ulaşılmıştır. Bu verilere dayanarak modele giren tüm maddelerin modelle uyum gösterdiği söylenebilmektedir. Aşağıda 31 maddeden oluşan ölçeğin Paht Diyagramı ve Faktör yükleri görülmektedir.

Şekil 2. PSEAYÖ'ne İlişkin Path Diyagramı ve Faktör yükleri

Tablo 11.

PSEYAÖ'ye ait Döndürülmüş Temel Bileşenler Analiz Sonucundaki Faktörler ve Yük Değerleri Sonuçları

Döndürülmüş Faktör Yük Değerleri	
Maddeler	Faktör 1
41	,739
19	,729
2	,708
15	,703
8	,683
40	,678
26	,673
21	,671
9	,670
39	,665
18	,657
37	,637
16	,631
29	,617
6	,616
33	,578
1	,575
5	,574
42	,547
35	,535
17	,521
30	,514
28	,503
10	,484

25	,473
36	,464
31	,462
27	,450
34	,447
38	,445
32	,432

Yapılan analiz 31 maddeli 1 faktörlü yapıyı oluşturmuştur. Faktör yük değerleri; 432 ile .739 arasında değişmektedir. Büyüköztürk'e (2015) göre "faktör yük değerinin 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır değer 0.30'a kadar indirilebilir."

2) Ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ile sanat ilgileri arasında ilişki var mıdır?

Çalışmanın ikinci aşaması olan bu bölümde, ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ölçeği puanları ile sanat ilgisi puanları arasındaki korelasyona bakmak için ilişkisel tarama modellerinden korelasyon türü ilişki kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin bu iki ölçeğe verdikleri puanlar arasındaki ilişkinin nasıl olduğuna bakmak için Pearson Korelasyon Katsayılarına bakılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı ölçeği puanları ile sanat ilgisi ölçeği puanları arasındaki korelasyona ilişkin Pearson Korelasyon Katsayıları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12.

Ortaokul Öğrencilerinin Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Alguları ve Sanat İlgileri Arasındaki İlişkiye İlişkin Pearson Korelasyon Katsayıları

		PSEYA	Sanat İlgisi
PSEYA	Pearson Korelasyon	1	.255**
			.000
	N	184	210
Sanat İlgisi	Pearson Korelasyon	.255**	1
		.000	
	N	184	210

Tablo 12'de görüldüğü üzere pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı düzeyleri ile sanat ilgisi düzeyleri arasında ($r=.255$, $p<.05$) düşük düzeyde pozitif ve anlamlı ilişki mevcuttur.

Bu sonuca göre değişkenler doğru (aynı yönde) orantılıdır. "Bir değişkendeki değerler arttığında diğeri de artıyorsa, azaldığında da birlikte azalıyorsa, bu iki değişken arasında doğru orantılı bir ilişki vardır." (Karasar, 2011).

Tartışma ve Sonuç

PSEYAÖ'nin geçerlik çalışmaları için, iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirliği kullanılmıştır. İç tutarlılık analizi için yapılan analiz sonucunda Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirliliğinin .93 olduğu tespit edilmiştir. Bu durum Cronbach Alfa değerinin, ölçeğin iç tutarlılığa sahip olduğu sonucunu göstermektedir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısını belirleyebilmek amacıyla taslak ölçek 210 öğrenciden oluşan gruba 2 hafta ara ile uygulanmıştır. Buna göre PSEYAÖ'nin iki uygulaması arasındaki korelasyon katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Yapılan iki uygulama arasındaki korelasyon katsayısı, ilişkinin yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı olduğunu bizlere göstermektedir.

PSEYAÖ'nin geçerlik çalışmaları için, kapsam geçerliliği ve yapı geçerliği yapılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda yapılan analizler sonucunda KGO 0.59 olan taslak ölçeğin Kapsam Geçerlik İndeksi 0.63 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre 42 maddeden oluşan ölçek maddeleri taslağı oluşturulmuştur.

Yapı geçerliliği analizlerini elde edebilmek için Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulamalı Faktör Analizi kullanılmıştır. AFA sonucunda iki faktörlü bir ölçek elde edilmiştir. Analiz sonucunda faktör yük değerleri .34 ile .73 arasında değişmektedir. Örneklem büyüklüğünün uygunluğu için KMO ve Barlett testi uygulanmıştır. KMO ve Barlett analizi sonucunda KMO katsayısının .95 olduğu görülmüştür. Bu değer örneklem büyüklüğünün faktör analizi için "mükemmel" (Çokluk ve ark., 2014) olduğunun bir göstergesidir. Ölçek toplam varyansın % 54.13'sini açıklamaktadır.

Madde analizini elde edebilmek amacıyla Madde-Toplam Korelasyonu Katsayılarının Ortalamasına ve Alt-Üst Grup Ortalamalarına Dayalı Madde Analizi yöntemleri kullanılmıştır. Her bir madde için madde-toplam puan arasındaki korelasyonlar .32 ile .63 arasında değiştiği görülmüştür.

Ölçeğin %27 üst ve %27 alt grupta yer alan kişilerin madde puanları arasındaki farkın anlamlılık düzeylerini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmış ve yapılan analiz sonucunda üst ve alt grup öğrencilerinin pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algılarının anlamlı ölçüde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır.

PSEYAÖ Ölçeğinde AFA'ya ilişkin modelin uygunluğu DFA ile test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda Ki-kare değerinin ($\chi^2=570.29$, $N=171$, $sd=168$, χ^2/Sd oranı=3.39, $p=0.00$) kabul edilebilir düzeyde anlamlı olduğu gözlemlenmiştir.

Modelin RMSEA analiz sonucu 0.59 olarak bulunmuştur. Analiz sonucu RMSEA'nın iyi uyuma karşılık geldiği görülmüştür. GFI'nın 0.85, AGFI'nın ise 0.83 olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucu GFI ve AGFI değerlerinin zayıf uyuma karşılık geldiği görülmektedir. S-RMR uyum indeksinin .065 olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda S-RMR değerinin iyi uyuma karşılık geldiği söylenebilir. CFI uyum indeksi incelendiğinde .87 değerine sahip olduğu görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda CFI değerinin zayıf uyuma karşılık geldiği söylenebilir. NFI ve NNFI uyum indeksleri incelendiğinde, NFI'nın .81, NNFI'nın .90 değerine sahip oldukları görülmektedir. Bu çerçevede, yapılan analiz sonucunda NNFI değerinin iyi uyuma sahip olduğu, NFI değerinin ise zayıf uyuma sahip oldukları görülmektedir.

DFA sonucunda ölçeğin 1 boyutlu, 31 maddelik son haline ulaşılmıştır. Bu verilere dayanarak modele giren tüm maddelerin modelle uyum gösterdiği söylenebilmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin PSEYAÖ puanları ile SİÖ puanları arasındaki korelasyona ilişkin Pearson Korelasyon Katsayılarını belirleyebilmek amacıyla PSEYAÖ ve SİÖ ortaokula devam eden 184 öğrenciye uygulanmıştır. Analiz sonucunda, pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algısı düzeyleri ile sanat ilgisi düzeyleri arasında ($r=255$, $p<.05$) düşük düzeyde pozitif ve anlamlı ilişkinin mevcut olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada cinsiyet değişkenine göre SİÖ puan ortalamaları İlişkisiz Örneklem T-Testi ile test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kız öğrencilerin SİÖ puan ortalamaları, erkek öğrencilerin SİÖ puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Taşkesen ve Alpan (2018) tarafından yapılan bir araştırmada lise düzeyindeki öğrencilere SİÖ ölçeği uygulanmıştır. Yapılan çalışmada cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sanat ilgisi puanları arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığına

bakıldığında, kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. SİÖ'nin yine lise düzeyindeki öğrencilere uygulandığı bir diğer çalışmada da (Taşkesen, Naldan ve Güler, 2017) cinsiyet değişkenine bağlı olarak öğrencilerin sanat ilgisi puanları arasında anlamlı ilişkinin olup olmadığı test edildiğinde, kız öğrencilerin sanat ilgisi puanlarının erkek öğrencilerin sanat ilgisi puanlarına göre anlamlı farklılıklar gösterdiği görülmektedir. Bu çalışmaların lise düzeyindeki öğrencilere uygulandığı dikkate alındığında kız öğrencilerin ortaokuldan liseye geçtiklerinde erkek öğrencilere göre sanata karşı ilgilerinin daha fazla arttığını söyleyebiliriz. Çünkü SİÖ ortaokul öğrencilerine uygulandığında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farkın olmadığı görülmektedir.

Araştırmanın sınıf değişkenine göre sanat ilgisi algıları puanları ise Bağımsız Örneklemeler İçin Tek faktörlü Varyans Analizi ile test edilmiştir. Test sonuçları incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflara göre Sanat İlgisi Ölçeği puan ortalamalarının anlamlı ölçüde farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Taşkesen ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan çalışmada liseye devam eden öğrencilerin sınıf düzeylerine göre SİÖ uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonuçlarına bakıldığında sınıf değişkenine göre sanat ilgi düzeyleri arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. PSEYAÖ'de sınıf değişkenine göre pedagojik sanat eleştirisi yeterlilik algılarının 8. sınıfların aleyhine anlamlı çıkması bu sınıflara devam eden öğrencilerin sınav kaygılarının yüksek olmasına bağlanabilir. Çünkü 8. sınıfta öğrenciler genellikle liseye geçiş sınavına yönelik dersler üzerinde yoğunlaşmakta ve bazı derslere olduğu gibi Görsel Sanatlar Dersine yönelik azalan ilgi bu dönemde en üst seviyeye çıkmaktadır. Bu sonuç eğitim sistemini tartışmaya açacak durumlardan bir tanesini oluşturabilir.

Sonuç olarak, ölçeğin geliştirilme aşamasında bütün analizlerden elde edilen değerlerin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Geliştirilen ölçek, ortaokullarda, liselerde ve sanat ile ilgili bölümlerde öğrencilerin pedagojik sanat eleştirisi becerisi düzeylerinin belirlenmesinde, cinsiyete ve yaşa göre pedagojik sanat eleştirisi düzeylerinde farklılık olup olmadığına ilişkin çalışmalarda kullanılabilir. Bu ve buna benzer çalışmalarda ihtiyaç duyulduğunda araştırmacılar PSEYAÖ'ni bilimsel çalışmalarında kullanabileceklerdir.

Kaynakça

- Balcı, F. (2013). *Sanat eleştirisine giriş*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kıkıç, Ç. E., Akyün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2016). *Betimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çelik, H. E., ve Yılmaz, V. (2013). *Lisrel 9.1 ile yapısal eşitlik modellemesi temel kavramlar-uygulamalar-programlama*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dede, H. (2016). Öğrencilerin sanata karşı bakış açılarını ortaya koymaya yönelik bir tutum ölçeği. *İdil Dergisi*, 5(25), 1559-1576.
- Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası Dergisi*, 40, 39-49.
- Gökdaş, Y. ve Öztürk, D. (2017). Görsel sanatlar öğretimine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 683-692.
- Hu, L.T. ve Bentler. (1998). Fit indices in covariance structure modeling: sensitivity tounder parameterized model misspecification. *Psychological Methods*, 3, 421-453.
- Karabulut, N., Karakuzu, M. ve Konca, Y. (2010). Sanat eğitiminde pedagojik eleştiri yöntemleri. *Güzel Sanatlar Enstitü Dergisi*, 21, 88-110.
- Karakoç, F. Y. ve Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitim Dünyası Dergisi*, 40, 39-49.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Kaya İ. (2010). Ülkemizde sanat eğitiminin sorunları. *Sanat Dergisi*, 11, 149-151.
- Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2005). Sanat eleştirisi ve pedagojik eleştiri yönteminin incelenmesi. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 36-46.
- Taşkesen, O. (2014) Sanat ilgisi ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen adaylarının kişilik tipleri ile sanata olan ilgileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Educational Research and Reviews Dergisi*, 9(8), 216-226.
- Taşkesen, O., Naldan, F. ve Güler, Ebru. (2017). Güzel sanatlar ve anadolu lisesi öğrencilerinin müze ve sanat ilgilerinin incelenmesi. *Journal of Strategic Research in Social Science*, 3(2), 1-14.
- Taşkesen, S. ve Bangir Alpan G. (2018). Lise öğrencilerinin beş faktör kişilik özellikleri ile sanat ilgileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Journal of Strategic Research in Social Science*, 4(1), 57-58.
- Yalçınkaya, İ. (2016). Ortaokul öğrencilerinin cebir öğrenme alanına yönelik tutumları (ölçek geliştirme çalışması), *Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Matematik Eğitimi Bilim Dalı*, Konya.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46, Özel Sayı 74-85.
- Yeşilyurt, S. ve Çapraz, C. (2018). Ölçek geliştirme çalışmalarında kullanılan kapsam geçerliliği için bir Yol Haritası, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 251-264.
- Yılmaz, V. (2004). Lisrel ile yapısal eşitlik modelleri: Tüketici şikayetlerine uygulanması, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 77-90.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 28-30 Eylül, Denizli, 2005.

Yüctoker, İ. (2014). Sanat okuryazarlığı ölçeğinin hazırlanması ve geliştirilmesi, *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2(1),112-126.

EK 1

Okulunuz: _____ Yaşınız: ()
Şubemiz: (/) Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

Sevgili Öğrenciler,
Bu envanter kişilere uygun bazı etkinliklere ilişkin ifadelerden oluşmaktadır.
Bu ifadeleri tek tek okuyarak ifadelere ne derece katılıp katılmadığınıza cevap veriniz.

Lütfen tüm ifadelere boş bırakmadan cevap veriniz.

	1	2	3	4	5
1 Sıcak ve soğuk renkleri bilirim.					
2 Ana ve ara renkleri bilirim.					
3 Çizgi çeşitlerini bilirim.					
4 Resimde hangi çizgilerin kullanıldığını bilirim.					
5 Sanat formunda doku var mı bilirim.					
6 Sanat formunda doğal ve yapay dokuyu fark edebilirim.					
7 Gösterilen resmin konusunu söyleyebilirim.					
8 Sanat formu hangi teknikle yapılmış (sulu boya, pastel boya, yağlı boya, kara kalem) bilirim.					
9 Sanat formu yapılırken ne tür araç gereçler kullanıldığını (fırça, boya, palet,kağıt, tuval,) bilirim.					
10 Sanat formundaki renkler parlak mı, mat mı bilirim.					
11 Sanat formunda açık renkler mi yoksa koyu renkler mi kullanılmış bilirim.					
12 Sanat formunda sıcak renkler mi, soğuk renkler mi hakim bilirim.					
13 Sanat formundaki nesnelere, figürleri (ağaç, insan,hayvan, ev, dağ...) sayabilirim.					
14 Sanat formunda sanatçının anlatmak istediği düşünceleri yorumlayabilirim.					
15 Sanat formunda kullanılan figür ve nesnelerin önde mi yoksa arkada mı olduğunu bilirim.					
16 Sanat formunda mekanın nasıl olduğunu (düz, derin, üstüste) bilirim.					
17 İşğin geliş yönüne göre rengin açıktan koyuya doğru derecelendirileceğini bilirim.					
18 Sanat formunda bulunan nesnelerin görülmeyen bölümlerini de bilirim.					
19 Sanat formunda ne anlatılmak istendiğini açıklayabilirim.					
20 Sanat formunun toplumsal bir konu anlattığını anlayabilirim.					
21 Sanat formunun olumlu ve ya olumsuz mesaj verdiğini anlayabilirim.					
22 Sanat formunun ana fikrini bilirim.					
23 Sanat formunun içeriğine göre isim verebilirim.					
24 Sanat formundan yola çıkarak sanatçının neleri sevdiğini bilebilirim.					
25 Sanat formunun adı çalışma ile ilgili mi? Bilirim.					
26 Sanat formu görmek bende heyecan yaratır.					
27 Sanat formunu beğenmemeye neden olan şeyleri bilirim.					
28 Bana gösterilen bir sanat formunu betimleyebilirim.					
29 Bana gösterilen bir sanat formunu çözümlayebilirim.					
30 Bana gösterilen bir sanat formunu yorumlayabilirim.					
31 Bana gösterilen bir sanat formu hakkında yargılarda bulunabilirim.					

EK 2

T.C.
ERZİNCAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 45468433-604.01.01-E.20879554
Konu : Araştırma İzni

02.11.2018

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 12.09.2017 tarihli ve 2017/25 numaralı Genelgesi
b) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 31.10.2018 tarih ve 48010 sayılı yazıları.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksek Lisans öğrencisi Mehmet ÖNAL'ın "**Pedagojik Sanat Eleştirisi Yeterlilik Ölçeği Geliştirme Çalışması**" konulu araştırma çalışması yapmak istediğine ilişkin, ilgi (b) yazıları ve araştırma çalışması ilişikte sunulmuştur.

İlgi (a) Genelge esaslarına göre "İl Millî Eğitim Anket -Araştırma -Tez Çalışmaların Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenen ilgililerin anket-ölçek çalışmasını merkez resmi ortaokullarında uygulaması Müdürlüğümüzce yerinde görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; onaylarınıza arz ederim.

Yalçın TÜRKİYILMAZ
Şube Müdürü

OLUR
02.11.2018

Aziz GÜN
İl Millî Eğitim Müdürü

EKLER:
-Komisyon Kararı (1 Sayfa)
-Yazı ve Ekleri (18 Sayfa)

Mengüceli Mah. Katma Lojmanları 1311. Sokak-ERZİNCAN
Elektronik Ağ: <http://erzincan.meb.gov.tr>
e-posta: arge24@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Yalçın TÜRKİYILMAZ-Şube Müd.
Tel: (0 446) 214 20 73-12 45
Faks: (0 446) 214 11 83

Bu e-yazı güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır. <https://evs.saglik.gov.tr/adresler> 6508-30e2-3930-8e85-42e6 kodu ile teyit edilebilir.

Copyright of International Journal of Fine Arts Education Research (UGSEAD) is the property of Turkish Educational Research Association (TERA) and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.